

Список використаних джерел

1. Іванишин В. В., Гуцол Т. Д., Комарницький С. П. *Розв'язання завдань інженерного менеджменту*: матеріали XVIII міжн. наук. конф. «Сучасні проблеми землеробської механіки» (Тернопіль, 16-18 жовтня 2017). Тернопіль : Крок, 2017. С. 106–107.
2. Кальченко А. Г. *Логістика*: підручник. Київ: КНЕУ. 2003.
3. Крикавський Є. М. *Логістика підприємства*: навч. посібник. Львів: Львівська політехніка, 1996. 160 с.
4. Ілляшенко С. М., Мельник А. Г., Божкова В. В., Прокопенко О. В. *Маркетинг: бакалаврський курс*: навч. посібник / за ред. С. М. Ілляшенка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 976 с.
5. Сидорчук О. В., Луб П. М., Спічак В. С., Гуцол Т. Д., Зеленський О. В. *Методологія управління виробничо-технологічним ризиком на підставі статистичного імітаційного моделювання робіт у проектах. Восточно-европейский журнал передовых технологий*. Харків: Технологический центр, 2010. Том.1. Вып. 10/(61). С. 89–92.

Красуцький Олег

викладач кафедри професійної освіти
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

РИТОРИЧНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Звернення до питання риторичної освіти у наш час є надзвичайно актуальним, про що свідчить зростання уваги фахівців до дослідження наприкінці ХХ ст.. фундаментальних проблем теоретичної та прикладної риторики. Сьогодні «риторика – це вже обширна наукова дисципліна, яка бурхливо розвивається й нараховує десятки монографій та сотні статей багатьма мовами» [3, с.405].

Риторику як науку й мистецтво слова вивчали Т.Анісімова, В.Аннушкін, Н.Безменова, А.Волков, Н.Голуб, Л.Мацько, А.Михальська, Г.Сагач та ін. У їхніх працях висвітлено основні історичні поняття та категорії, проаналізовано лінгвістичні основи риторики, досліджено різні аспекти використання риторичного потенціалу в процесі професійної підготовки.

Сучасна освічена людина прагне бути більш комунікабельною, уміти краще висловлюватися, спілкуватися для користі й ефективності, уміти правильно будувати публічний виступ та вміти його впевнено виголошувати, тобто володіти риторикою, яку професор Києво-Могилянської академії Ф.Прокопович вважав

«царицею душ», «княгининею мистецтв», вказуючи на такі її функції, як соціально-організаційну (засіб агітації), культурно-освітню, а також одержання знань, збудження почуттів, формування громадської думки тощо [5, с.180].

Ораторські вміння й навички необхідні кожній людині як в особистому житті так і у професійній діяльності [1].

Для справжнього фахівця будь-якої галузі діяльності, що бажає бути зразком для наслідування у спілкуванні, грамотності, вміле володіння словом як універсальним інструментом думки і переконання є необхідним, адже це є визначальною складовою його професійного успіху та обов'язковим атрибутом іміджу кваліфікованого, компетентного й інтелігентного фахівця.

Серед вагомих причин відродження риторики й риторичної освіти є процес демократизації суспільства, який супроводжується розширенням прав і свобод, зростання ролі особистості, бажання не тільки самовдосконалюватися, підсилювати власний інтелектуальний потенціал, а й зростати професійно, бо в багатьох видах діяльності вміння говорити стало функціональною необхідністю. Свобода суспільного життя вимагає від кожного члена суспільства активних мовленнєвих дій і вмінь переконливо говорити. Відтак мовлення – це основний інструмент діяльності фахівця будь-якої сфери, кожного активного громадянина країни. Ігнорування цієї очевидної істини призводить до цілковитої відсутності вміння вести діалог, дискусії в різних ситуаціях, нездатності будувати монолог, призначений для певної аудиторії, виголошувати святкову промову, досягати підтримки аудиторії власних ідей. Саме це є предметом риторики – дисципліни, яка з часів античності слугувала меті виховання всебічно розвинутої, суспільно активної і освіченої особистості, сприяє формуванню комунікативних умінь і навичок. Правильне вирішення цього завдання є важливою запорукою покращення професійної підготовки майбутніх фахівців, оскільки здатність до ведення комунікації – надзвичайно важливе питання у професійній діяльності будь-якого члена суспільства. Слід пам'ятати також і про інший бік риторичної підготовки – виховання не лише хорошого кваліфікованого оратора, але й свідомого слухача. Адже невміння й небажання слухати та аналізувати почуте призводить до катастрофічного непорозуміння між учасниками спілкувального акту.

Історія розвитку риторики як мистецтва і як науки охоплює не одне тисячоліття. У різні періоди вона відігравала більше чи менше значення в житті суспільства, але завжди привертала увагу багатьох людей, оскільки в будь-яку історичну епоху існувала і існує потреба в умілому володінні словом.

Побутують різні думки щодо розуміння поняття «риторика». Так, сучасні дослідники визначають риторику як науку «про способи переконання, різноманітні форми мовного впливу на аудиторію, які здійснюються з урахуванням останнього і з метою отримання бажаного результату» (А.К.Авелічев), як науку про «переконливе та оптимальне мовлення» (В.І. Аннушкін), як «мистецтво впливу», в основі якого перебувають дві категорії: розуміння і воля (Н.А. Безменова), як науку, про «умови та форми ефективної комунікації»

(С.І.Гіндін), як «теорію та майстерність мовлення, яке є цілеспрямованим, гармонійним» (А.К.Михальська), як науку «про закони управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю» (Г.М. Сагач). Безліч визначень ще раз підтверджують думку про те, що сучасна риторика багатопланова та поліфункціональна.

У сучасному демократичному суспільстві на фоні підвищення мовленнєвої активності громадян особливо гостро відчувається невміння вправлятися зі словом, слухати та знаходити взаєморозуміння в процесі спілкування. Втрата мовленнєвої культури, «реконструювання» мови стали ознакою духовної деградації суспільства. І.Дзюба називає занепад культури мовлення симптомом «ширшої та глибшої хвороби людського духу», омертвінням «тонких структур життя, сформованих багатьма тисячоліттями розвитку людського роду», констатує, як «розмилися моральні кордони», внаслідок чого маємо «звеличення, піднесення, облагородження так званої ненормативної лексики» [2, с.18].

Дослідники, які займаються мовними проблемами суспільства, а також аналізують сучасну мовну ситуацію, виділяють такі негативні тенденції, як жаргонізація, примітивізація, мовна агресія, десемантизація, стилістичне зниження і загальна деформація комунікативної сфери [1, с.58].

Кожен, хто готується до професійної діяльності, повинен знати, що потрібними є люди, які здатні логічно мислити, виробляти оригінальні та дієві варіанти вирішення проблем, чітко та зрозуміло їх формулювати. Підготовка висококваліфікованих спеціалістів без вивчення основ культури мовлення не відповідає вимогам часу. Низька мовна підготовка є серйозною перешкодою у виконанні професійних обов'язків. Ті, хто володіють навичками ефективної мовленнєвої поведінки, прийомами проведення ділових зустрічей безумовно мають більше перспектив і переваг у кар'єрному зростанні, мають авторитет у колективі. Сьогодні риторична освіченість необхідна в різних галузях професійної діяльності.

Професійне володіння ораторською майстерністю стає в сучасному світі невід'ємним елементом підготовки фахівців будь-якого спрямування. Фахівці з примітивними мовними якостями, яким украй важко доладно висловлювати свої думки та логічно побудувати фразу із кількох слів, такими не народжуються, а зростають, на жаль, із студентської молоді.

Риторична освіченість допомагає впевнено почувати себе в усіх життєвих та професійних ситуаціях, коли є необхідність або повідомити, поінформувати, проаналізувати, висловити власну думку, пояснити, покритикувати, або ефективно спілкуватися в різних формах, або організовувати та скеровувати свою мисленнєво-мовленнєву діяльність на засадах двох взаємопов'язаних риторичних постулатів – доброзичливо ставитися до слухачів, і своєю промовою прагнути торжества «людського в людині». Це сприяє вдосконаленню комунікативного простору у професійно-діловій сфері, дозволяє досягти високого рівня культури вербального спілкування і культури мовлення.

Риторика є універсальною, її актуальність зумовлюється універсальністю й феноменальністю самої мови, адже мова дозволяє людині реалізувати себе як

духовну особистість. Слово є засобом спілкування між людьми, інструментом впливу на свідомість та вчинки іншої людини. Слово фіксує подальший розвиток суспільства і робить можливим подальший його прогрес. Воно є потужною зброєю безпосереднього впливу на розум та волю людей, формування їхніх переконань, впливу на конкретні дії.

Знання з риторики скеровують розвиток пріоритетних духовних цінностей, якими є інтелектуальна самостійність та оперативність мислення, здатність до творчого пошуку різних ймовірних варіантів розв'язання проблеми та вміння ґрунтовно й логічно подавати інформацію, забезпечуючи її достатньою системою аргументів.

Отже, риторична освіта є важливою складовою професійної освіти. Адже в наш час спостерігається зниження мовної культури. Оволодівши риторичними знаннями, фахівці будь-якої сфери діяльності здатні вільно висловлюватися на побутові, ділові, загальнокультурні, наукові, політичні, професійні теми, висловлюючи свої судження зрозуміло, послідовно, грамотно, яскраво.

Список використаних джерел

1. Голуб Н.Б. Риторика у вищій школі: монографія. Черкаси: Брама – Україна, 2008. 400с.
2. Дзюба І. Вимирання слова. *Вища освіта України*. 2004. №4. С.13-18.
3. Лотман Ю.М. Об искусстве. С.Пб.: «Искусство - СПб», 2000. 704с.
4. Сагач Г.М. Риторика як наука в системі професійної підготовки вчителя: дис... доктора пед. наук.: 13.00.04.Київ, 1993. 284с.
5. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. 3-тє вид. Київ: Алерта, 2013. 696с.

